

1. KAYNAŞMA İLİŞKİLİ SÖZCÜK ÖBEĞİ (DEYİMLER) SORULARINI ÇÖZME TEKNİĞİ

- Deyimler, kalıplaşmış sözlerden oluşur; bu nedenle “Deyim yanlış kullanılmıştır?” sorularında deyimi oluşturan sözcükler eş anlamlısıyla bile değiştirilirse anlam bozulur ve bu da anlatım bozukluğuna neden olur. Mahalledeki herkes ona dert yakınır. → yanar.
- Deyimler cümle biçiminde (Dostlar alışverişte görsün.) ya da söz öbeği biçiminde (açık yürekli) kurulabilir; bu nedenle “Hangisinde deyim kullanılmıştır?” sorularında geniş düşünülmalıdır.
- Deyimi oluşturan sözcükler mecaz anlamıyla (boşboğaz, başından atmak) ya da gerçek anlamlarıyla (yükte hafif pahada ağır) kullanılabilir; bu nedenle “Hangisinde deyimi oluşturan sözcükler gerçek anlamlı, mecaz anlamlı?” sorularında iki yönlü düşünülmalıdır.
- “Deyimlerin anlamına uygun kullanılıp kullanılmadığı”nın sorgulandığı sorularda söyleyiş benzerliği olan deyimlere dikkat edilmelidir. Söyleyiş benzerliği, anlam aynılığı demek değildir. (Etekleri zil çalmak → sevinmek Etekleri tutuşmak → telaşlanmak)
- “Deyimin açıklamasıyla birlikte verilip verilmediği”nin sorgulandığı cümlelerde; kısa, özlü, kalıplaşmış söz grubu olan deyim uzun uzadıya açıklaması da aynı cümlede. (Ağzıma bir parmak bal çaldı, ümit vererek beni oyaladı.)
- Deyim, eğer cümlede açıklamasıyla birlikte verilmişse bu cümle aynı zamanda gereksiz sözcük kullanımından kaynaklanan anlatım bozukluğu sorusu olarak da kullanılabilir. (Seni gözüm ısırtıyor, daha önce bir yerlerde görmüş gibiyim.)

Örnek 1

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde deyim, açıklamasıyla birlikte verilmiştir?

- Kızı yurt dışına gittiğinden beri ağzını bıçak açmıyordu.
- İşe alınmayınca kan beynine sıçradı.
- Ne yapıp edip yolunu buluyor, saman altından su yürütüyordu.
- O kadar parayı bir arada görünce çok şaşırdı, ağzı açık kaldı.
- Bu adam pek tekin birine benzemiyor.

Çözüm

A, B, C ve E seçeneklerinde kullanılan deyimlerin açıklamaları aynı cümlede verilmemiştir; “ağzı açık kalmak” deyimini ise cümlede “çok şaşırmak” şeklinde açıklanmıştır.

Cevap D

Örnek 2

Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili deyim, eylemin sebebini bildirmektedir?

- Bahar geldi mi kuşlar dile gelir buralarda.
- Çocuğun eli ayağı titriyor, çocuk kendinden geçiyordu.
- Arkadaşının gönlünü almak için buralara kadar gelmiş.
- Çalışkanlığından ötürü devamlı el üstünde tutuldu.
- Gözünü daldan budaktan esirgemediği için hep ilerledi.

Çözüm

A, B, D seçeneklerindeki deyimler eylemin sonucudur. C’deki deyim amaç anlamlıdır. E’de ise “ilerleme”, “Gözünü daldan budaktan esirgememe” nedenine bağlanmıştır.

Cevap E

Örnek 3

- O, kazançlı görmediği bir işe girişmez; bir dalda dokuz ceviz görmeyince taş atmaz.
- Suçluların korkaklığı ve çekingenliği var sende, süt dökmüş kedi gibisin âdeta.
- Çok utandın galiba; yüzünün rengi değişti, benzin kül gibi oldu.
- Kendini; büyük, olduğundan üstün sandığına göre dev aynasında görüyorsun.
- Bu konuda onun da görüşlerini sormalıyım, fikrini almalıyım.

Yukarıda numaralanmış cümlelerde geçen deyimlerden hangisi yanlış açıklanmıştır?

- I.
- II.
- III.
- IV.
- V.

Çözüm

I, II, IV ve V. cümlelerde geçen deyimlerin açıklaması doğruyken III. cümledeki deyim (benzin kül gibi ol-) korkmak anlamlı olduğu hâlde utanmak anlamında açıklandığından yanlıştır.

Cevap C

1. Onun, memleketinden göç edip bu topraklara geldiğinde çok yokluklar çektiğini ve babamlara iyi bir eğitim sağlayabilmek için çok sevdiği sigaraya veda ettiğini, yıllarca çorbaya ekmek doğrayıp karnını doyurduğunu kulak dolgunluğuyla biliyordum.

Yukarıdaki cümlede geçen “kulak dolgunluğu” deyiminin yerine aşağıdaki deyimlerden hangisi getirilirse anlamda bir değişiklik olmaz?

- A) kulağına çalınmak
- B) kulak kesilmek
- C) kulak ardı etmek
- D) kulağı kırıste olmak
- E) kulağına küpe olmak

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde deyim anlamına uygun kullanılmamıştır?**

- A) Biraz daha gayret et yavrum, çoğu gitti azı kaldı.
- B) Yükte hafif pahada ağır ne varsa toplayıp gitmiş.
- C) Damarına basılınca ne söylediğini bilmez, âdeta kendini kaybeder.
- D) Kimi kimsesi olmadığı için en güzel gününde bile yalnız kalmıştı.
- E) Kokudan çok rahatsız oldum, burnumun direği sızladı.

3. I. Söyledikleri ipe sapa gelmez şeylerdi, bunu ondan hiç beklemezdik.
II. Arkadaşlarımın yanında beni azarlayınca yerin dibine geçtim sanki.
III. O her zaman çevresindekilere karşı aba altından sopa göstermeye bayılırdı.
IV. Hangi konuda olursa olsun burnundan kıl aldırılmaz.
V. Son günlerde öyle davranışlar sergiliyor ki kimseye aldırmıyor, ar damarı çatlamıştı âdeta.

Yukarıdaki cümlelerden hangi ikisinde deyimler karşıt anlam taşımaktadır?

- A) I. ve II.
- B) II. ve III.
- C) II. ve V.
- D) III. ve V.
- E) I. ve V.

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde deyim, açıklamasıyla birlikte verilmiştir?**

- A) Patronum eli sıkı bir adam olmasına rağmen bana hep yardım etmiştir.
- B) Kerim'in karnı tok, sırtı pek; o niçin bizim gibi düşün-sün ki?
- C) Onun gönlünü almak istiyorsan bir daha böyle kötü konuşmamalısın.
- D) O, birini kandırmak istedi mi birçok sebep ileri sürer, bin dereden su getirir.
- E) Konuşmalarım onun canını sıkınca önce sözümü kesmeye çalıştı, sonra da yanımdan ayrıldı.

5. **Aşağıdaki deyimler kuruluşlarına göre gruplandırıldığında hangisi dışta kalır?**

- A) Geçti Bor'un pazarı sür eşeği Niğde'ye.
- B) O, çok güvenilmez biri, kargayı bülbül diye satar.
- C) Ankara'da okuduktan sonra ağır başlı birisi oldu.
- D) Dostlar alışverişte görsün.
- E) Sert mizaçlı olduğu kadar da eli açık biridir.

6. I. Ali, arkadaşlarına patronun elinin sıkılığından bahsediyordu.
II. Baba, yorulan oğluna: “Biraz daha gayret et, çoğu gitti azı kaldı.” diyordu.
III. Annesi vefat ettikten sonra içine kapanık bir insan oldu.
IV. Kaçarlarken yanlarına yükte hafif pahada ağır şeyler almışlar.
V. Bu davranışlarıyla gittikçe gözümünden düşüyorsun.
Yukarıdaki cümlelerde kullanılan deyimlerden hangi ikisi gerçek anlamlıdır?

- A) I. ve III.
- B) II. ve III.
- C) II. ve IV.
- D) II. ve V.
- E) IV. ve V.

4. SÖZCÜK ÖBEĞİNDE ANLAM SORULARINI ÇÖZME TEKNİĞİ

- Bu tarz sorular, birden fazla sözcükten oluşan söz grubunun, kullanıldığı parçaya kattığı anlamın sorgulanmasına yöneliktir.
- Bazen bir cümlede sözcük öbeğiyle değişik anlamlar vurgulanmış olabilir, bu tarz sorularda sözcük öbeğinin anlamı, bulunduğu cümledeki anlamıyla düşünülmelidir.

Bu tarz sorularda paragrafın tamamı okunmadan sadece altı çizili söz öbeği okunarak seçeneklere geçilirse doğru cevaba ulaşılamaz. Kullanılan o söz öbeğinin parçada hangi anlamda kullanıldığı aranmalıdır. Çünkü söz bazen gerçek bazen de mecaz anlam kazanabilir.

Örneğin "Bir sözcüğü ötekinin yanına öylesine getireceksin ki yaratacağın güzellikle okuyucunun yüreğindeki teli titreteceksin." cümlesindeki altı çizili söz öbeği parçaya göre anlamlandırılmalıdır. Yani bu söz öbeği parçada mecaz anlam kazanmış olup "çok etkilemek, duygulandırmak" anlamında kullanılmıştır.

Örneğin "Maviyle yeşilin kucak kucağa olduğu bu yerde insan, kendi gibi kalmayı başarıyor." cümlesindeki altı çizili söz öbeği parçada gerçek anlamıyla kullanılmış olup "Sahip olduğu özellikleri korumuş." anlamındadır.

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi sadece altı çizili söz öbeğinin anlamlandırılması ve o anlamın seçeneklerde aranması sizi doğru cevaptan uzaklaştıracaktır. Bu nedenle söz öbeğinin hangi anlamda kullanıldığını anlamak için paragrafın tamamı göz önünde bulundurulmalıdır.

Örnek 1

Babasından kalan bir miktar mirası alarak İstanbul'a gitti. Fakat kolay değildi İstanbul'da tutunmak. Üstelik bel kuşağına sarmaladığı tüm altınını çaldırdı. Resim yapmak istiyordu ama ondan önce yapması gereken bir şey vardı: "Para kazanmak."

Yukarıdaki cümlede altı çizili söz grubuyla anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) İstanbul'da yaşamak	B) İstanbul'da tanınmak
C) İstanbul'da ünlü olmak	D) İstanbul'da kalmak
E) İstanbul'da sevilme	

Çözüm

Parçada verilen altı çizili söz öbeği, parçanın bütününe kattığı anlamla değerlendirilmelidir. Parçada "İstanbul'da tutunmak", orada yaşamını sürdürebilmek anlamındadır.

Cevap A

Örnek 3

Hakların gerçek kaynağı, görevdir. Hepimiz görevlerimizi yerine getirirsek hakları uzaklarda aramaya gerek kalmaz. Görevlerimizi yerine getirmeyi bırakıp hakların peşinde koşarsak haklar bizden Zümrüdüanka kuşu gibi kaçır.

Bu parçada geçen "Zümrüdüanka kuşu gibi kaçmak" sözüyle haklarla ilgili anlatılmak istenen aşağıdakilerin hangisidir?

A) Ulaşılması zor olmak	B) Hayali olmak
C) Bulunamaz olmak	D) Çok güzel olmak
E) Hızlı ve atak olmak	

Çözüm

"zümrüdüanka kuşu" bir masal kahramanıdır, hayaldir ve haklar da ona benzetilerek arkasından koşulduğunda ulaşılması zor olarak değerlendirilmiştir.

Cevap A

Örnek 2

Sımsıkı dudakların suskunluğu hiç de suskunluk değildir. Aynı sonuç dili parçalayarak da elde edilebilir fakat bu da suskunluk değildir. Konuşma kapasitesi olup tek bir gereksiz söz etmeyen suskundur.

Bu parçada geçen "dili parçalayarak" sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Çok konuşmak
B) Dilin konuşma yeteneğini yok etmek
C) Sanatlı söyleyişler yapmak
D) Boş sözler söylemek
E) Edebiyat parçalamak

Çözüm

"dili parçalamak" söz grubu parçadaki anlamı göz önünde bulundurulursa gerçek anlamını korumaktadır. Buna göre "dilin, konuşma yeteneğini yok etmek" anlamını kazandığı görülecektir.

Cevap B

1. *Huzursuz Bacak*, olanı olduğu gibi anlatan, anlatırken
I
teklemeyen, devingen bir anlatı. Sıradan görünenin,
II
sıradan ifadelerle sıra dışı anlatımı, okuru derinden sarsıyor.

III
Bu tarz öykü yazmak, roman yazmaktan zordur,
azla çoğu anlatmak yetenek işidir ve yazar bu noktada ye-
IV
teneğini konuşturuyor âdetâ. Okura herhangi bir şeyi, çok
iyi bildiği bir şeyi, "Acaba bir sayfa sonra ne olacak?" dürtü-
V

sünü hiç kaybettirmeden anlatıyor. Okur, anlatılanı dinliyor
gibi okuyor, kendince sorular sorup cevaplar arıyor. Yazar,
öykülerinde okuru edilgen değil, etken kılıyor. Okur ile eser
arasında organik bir bağ kuruyor.

**Bu parçadaki numaralanmış sözlerle ilgili olarak aşağı-
da verilen açıklamalardan hangisi yanlıştır?**

- A) I, yorum içermeyen
B) II, bildik konuları, bildik söylemlerle anlatırken özgünlü-
ğü yakalama
C) III, özlü bir anlatım yeğleme
D) IV, merak duygusu uyandırma
E) V, yazarı görüş ve tavırlarıyla yönlendirme

2. Resim sanatı bir hayli gelişmiş durumda fakat bizde şahsi-
yet azlığı var. Taklitçilik fazla, samimiyet az. Resim sanatın-
da samimiyet olmazsa şahsiyet azlığı belirir ve bu da dışa
bağımlılık gösterir.

**Yukarıdaki paragrafta altı çizili söz öbeğiyle anlatılmak
istenen aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Resim sanatıyla ilgilenmeyenler
B) Kendi kişiliğini yerleştirememiş ressamlar
C) Taklitçiliği sevmeyenler
D) Derinliği olmayan eserler verenler
E) Resmi, maddi çıkarları için kullananlar

3. Onun Dağıstan'dan bu topraklara göç edip yoksulluk çekti-
ğini ve babamlara iyi bir eğitim sağlayabilmek için çok sev-
diği sigaraya veda edip yıllarca çorbaya ekmek doğradığını
kulak dolgunluğu ile biliyordum.

**Yukarıdaki paragrafta altı çizili söz grubunun parçaya
kattığı anlam aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Belli etmeden duymaya çalışmak
B) Etraftan yarıbuçuk bilgi edinmek
C) Konuşulanları duymazdan gelmek
D) Araştırma sonucunda bilgi edinmek
E) Nasihat yoluyla tecrübe edinmek

4. Gazetecilik, objektiflik (tarafsızlık) gerektiren bir meslektir.
I
İnsanlara iletilen bilgilerin değiştirilmeden (olduğu gibi) su-
II
nulması objektiflik açısından önemlidir. Gazeteci, bazı du-
rumlarda kendi yorumunu (görüşünü) habere katmak iste-
III
yebilir. Böyle durumlarda gazetecinin çok dikkatli (net) dav-
IV
ranması gerekir. Katılan yorumların haberin doğruluğuna
V

(gerçekliğine) gölge düşürmemesi önemsenmelidir.
**Bu parçada numaralanmış sözlerin hangisi, ayraç içinde
verilen açıklamayla anlamca uyuşmamaktadır?**

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Çok sevdim şiiri bütün ömrümce. Belki de şiirden başka bir
şeyi sevmemdim. Şiir aşkıdan başka bütün aşklarımı şiire
bağlamaya çalıştım. Onlardan aldığım ateşi gidip ona sun-
dum. O ateşle şiir okuyup ona hayran oldum. Onların güzel-
liğini başkalarına da sevdirmeye çalıştım. Kâr etmedi, yüz
vermedi bana şiir. "Sen şairsin ve bana hizmete layıksın."
demedi. İçime bir gün bile güven vermedi.

**Yukarıdaki parçada altı çizili sözle anlatılmak istenen
aşağıdaki cümlelerin hangisinde vardır?**

- A) Kitap satışından beklediği geliri elde edemedi.
B) Küçük bir sorunu büyütme senin gibi birine yakışmıyor.
C) İşine gereken önemi vermez, sıkışınca bizi aradı.
D) Sanatla bu kadar uğraşmasına rağmen istediği verimi
ve hak ettiği takdiri bir türlü alamadı.
E) Asıl olan kolay değil, zoru başarmaktır, derdi bizlere.

6. Sözcükler cümle içerisinde kullanılırken çok anlamlılık özelli-
ği gösterir. Örneğin; "Kargo, aldığım ürünü iki gün içerisinde
eve biraktı (götürmek, teslim etmek). Hava çok soğuk olunca
I

balığa çıkma işini bir hafta sonraya biraktı (ertelemek). Dede-
II

leri onlara güzel bir köşk biraktı (miras kalmak). Elindeki po-
III

şetleri mutfağa biraktı (atmak). Sınavda istediği puanı ala-
IV

mayınca ders çalışmayı biraktı (son vermek)." cümlelerinde
V

"bırakmak" sözcüğü farklı anlamlara gelecek şekilde kulla-
nılmıştır.

**"Bırakmak" sözcüğü bu parçada numaralanmış yerlerin
hangisinde ayraç içindeki açıklamayla anlamca uyuşma-
maktadır?**

- A) V B) IV C) III D) II E) I

1. Atalarımız, ----, demişlerdir. Güzele güzel, iyiye iyi olduğunu söylerken bile güzel kelimeler seçmeli ve sesimize güzel bir ahenk vermeliyiz. Başkasının kabul etmesini istiyorsak düşünce ve duygular güzel bir elbiseyle, güzel ve doğru cümlelerle sunulmalıdır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) dile gelen ele gelir
- B) tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır
- C) baş dille tartılır
- D) bülbülün çektiği, dili belasıdır
- E) eli dar olanın, dili kısa olur

2. Olay gerçektir. Fakat, gerçeği aynen anlatmayacaktım. Bazı yerlerini çıkarmış, bazı yerlerine eklemeler yapmıştım. Olayı üçüncü kişi ağzından anlatacağım ve ayrıntılara fazla yer vermeyeceğim.

Bu cümledeki altı çizili sözlerin yerine, aşağıdakilerin hangisinde verilenler sırasıyla getirilirse parçanın anlamı değişmez?

- A) Görünenleri kendi süzgecimden geçireceğim - detaya inmeyeceğim
- B) Hayallerimi katacağım - kılı kırk yarmayacağım
- C) Gerçekler ürktücü bu nedenle onlardan uzak duracağım - yüzeysel inceleyeceğim
- D) Olağanüstü öğeler ekleyeceğim - sözü uzatmayacağım
- E) Fantastik öğelerle aktaracağım - baştan savma yazacağım

3. (I) Moskova'ya ilk gittiğimde inanılmaz bir soğuk vardı. (II) Gördüğüm şehir, romanlardan tanıdığım soğuk ve mesafeli duran Moskova'ya uygundu. (III) Hele kızakla yaptığım gezinti, beni klâsik Rus romanlarının havasına sokmaya yetmişti bile. (IV) Buzdan bir saraya benzeyen Moskova'da camdan yollarda yürümek bir marifetti. (V) Moskova, asık suratlı binalarıyla gizemli bir dünyanın başkentiydi.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde mecazlı bir söyleyiş yoktur?

- A) I.
- B) II.
- C) III.
- D) IV.
- E) V.

4. (I) Teknik gelişmeler, bilimsel yöntemin hareketini ortaya çıkaran nedenlerden biridir. (II) Yeni makinelerin bulunması ve araçların yapılması, insanlık tarihi kadar eskidir aslında. (III) Buna rağmen, bilimsel yöntemin hareketini hazırlayacak teknik gelişmeler, 18. yüzyılın başlarında meydana gelmiştir. (IV) Ayrıca matbaanın yaygın olarak kullanılması, yerleşme merkezlerinin gelişmesi ve kentleşme oranının artması, bu teknik gelişmelerin bir sonucu olarak doğmuştur. (V) Bugün büyük gelişme gösteren fabrika sistemi, buhar makinelerinin kullanılmasıyla gelişme sürecine girmiştir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerde altı çizili sözlerle ilgili olarak aşağıda verilen açıklamalardan hangisi yanlıştır?

- A) I, görünür hâle getirmek
- B) II, mazisi yıllar öncesine dayanmak
- C) III, ortaya çıkmak, oluşmak
- D) IV, geçerlik kazandırmak
- E) V, kabul edilmesi güçleşmek

5. Şiir, sadece belli şekillerde yazılmaz çünkü sanatçının hep aynı şekilde şiirler yazması, sanatına darbe vurabilir. Bu nedenle kimi şairler çok değişik kanallardan ses verebilir.

Bu parçada altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) Edip Cansever'in, her şeye yaşama sevinciyle bakan tavrı şiirlerine yansımıştır.
- B) Can Yücel ustalaştığı bu şiir yolundan ayrılarak başka bir şiir yolu örmeye başladı.
- C) Tevfik Akdağ şiirin, mantık dokusundan arındırılmasını ister.
- D) Sanatçı şiiri, zekânın bir ürünü olarak gören kişidir.
- E) Yazarın şiirlerindeki coşku, içerikle kıyaslandığında etkisini kaybediyordu.

6. Ele aldığım konularda masalların olağandışılığını yakaladığım bir dönemde, bu olayın beni toplumsal eleştiri ve dönem değerlendirmesinin ortasında bırakacağını bilmiyordum.

Bu cümlede geçen "masalların olağandışılığını yakalamak" sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hayali konu ve kavramlarla tanışmak
- B) Sözü etkili ve güçlü kullanmak
- C) Okurlara hayalleri yalın anlatmak
- D) Gerçekler dünyasından vazgeçememek
- E) Bilinmeyen konu ve kavramlara yer vermek

7. Romanın her şeyden evvel olayları belli bir sıra içinde anlatması gerekir. Ancak bu romanda yazar, metcezir yaratıp hikâyeyi şiirselliğin ufuklarında gezdirmeyi tercih etmiş.

Bu cümledeki altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Şiirin anlatım özelliklerinden çok farklı bir üslubu eserde kullanmak
- B) Anlatımda gelgitlere yer vererek hikâyeyi düzyazı havasından uzaklaştırmak
- C) Romanda hangi konuyu hangi üslupla işleyeceğini bilememek
- D) Olayları; ayrıntılı ve yaşanmışlık duygusuyla aktarmak
- E) Şiirin anlatım özelliklerinden yararlanarak yeni bir anlatım tarzı geliştirmek

8. Halk; güçlüye, ezene karşı gülmece yoluyla hesap sorarken kendini soyutlamaz, gülmecenin dışında kalmaz. Gerektiği zaman gülmecenin oklarını kendine de çevirir.

Bu parçadaki “gülmecenin oklarının kendine de çevrilmesi” sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Halkın gülmecenin yanında olduğu
- B) Gülmecenin güçlüyü hedef aldığı
- C) Halkın gülmeceyi bir araç olarak gördüğü
- D) Halkın gülmece aracılığıyla kendini de sorgulayabildiği
- E) Gülmecenin, gerçekleri yansıttığı

9. Yazar, her eserinde mutlaka okuyucusu için ileriye doğru tutulmuş bir ışık bulundurulmalıdır.

Bu cümlede altı çizili söz öbeğiyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisi olamaz?

- A) Okuyucuya kılavuzluk edecek değerler
- B) Okuyucunun ilerde yaşayacağı zorluklar
- C) Okuyucunun hayatını yönlendirecek sözler
- D) Okura, gelecekle ilgili verilen öğütler
- E) Yazarın, deneyimlerinden yola çıkarak dillendirdiği geleceğe ilişkin düşünceleri

10. Birçok yazar, yakası açılmamış sözcük bulma merakı yüzünden düşüncesini söyleyeceği yerde, seçtiği sözcükleri kullanmak için düşünce aramak zorunda kalmıştır.

Bu cümledeki altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Üslup kaygısının düşüncüyü etkilediği
- B) Yapıtların düşünce değeri taşımadığı
- C) Üslup ve içeriğin aynı oranda önemli görüldüğü
- D) Yeni sözcüklerle anlatımın renkleneceği
- E) Temanın her şeyden önemli olduğu

11. Yazdıklarımı beğenmem, sevmem, birkaçı dışında ikinci, üçüncü kez okumam da. Ancak şimdilerde yazdıklarımın biraz dişe dokunur olduklarını düşünüyorum.

Bu parçadaki altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Çağın gereklerine uygun olmak
- B) Çok beğenilen özellikte olmak
- C) Özgünlüğü ve kalıcılığı yakalamış olmak
- D) Yeniliğe ve gelişmeye açık olmak
- E) İşe yarar ve belirtilmeye değer olmak

12. Yazarının teri damlamamış bir eser, günümüzden geleceğe ne kadar kalabilir.

Altı çizili sözün cümleye kattığı anlam aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) İmgelere dayanmayan eser kalıcı olamaz.
- B) Sanat eseri, emek verilmeden üretilmişse kalıcılığı yakalayamaz.
- C) Özgün olmayan eser kalıcı olamaz.
- D) Günlük olayları yansıtmayan eserler sanatın geleceğine faydalıdır.
- E) Hayal gücü olmayan sanatçının ilerleyememesi normaldir.

2. A. PARAGRAFTA GELİŞME (PARAGRAFA CÜMLE EKLEME) SORULARINI ÇÖZME TEKNİĞİ

- Paragraf içerisinde uygun bir yere dışarıdan bir cümle verilir ve bu cümlelerin paragrafa eklenmesinin istendiği bu tür sorularda “eklenecek cümlelerin” konu ve dil bakımından ekleneceği yerin öncesi ve sonrasıyla ilgisi olmalıdır.
- Dışarıdan eklenen cümlelerin içerisindeki sözcükler mutlaka devamı olacağı cümlede geçer bu nedenle paragraftaki cümlelerle, eklenen cümle arasında sözcük paralelliği aranmalıdır.
- Dışarıdan eklenen cümlelerin yeri de önemlidir. “Numaralanmış yerlerin hangisine cümlesi getirilebilir?”, denmişse parçadan hiçbir cümle atılmadan sadece numara atılmalı, verilen cümle parçaya eklenmelidir.
- Dışarıdan eklenen cümle eğer “Numaralanmış cümlelerin hangisinden sonra cümlesi getirilebilir?” şeklindeyse, numaralı cümlelerin arkasına, verilen cümle eklenmelidir.

Örneğin: (I) (II) ... (III) ... (IV)... (V) ...

Hangisinin yerine (örneğin III)

Hangisinden sonra (II’den sonra)

(Yer aynı ama seçenek farklı olur)

- Dışarıdan eklenen cümle bazen de parçadaki numaralanmış cümlelerden birinin yerine getirilebilir. Bu durumda “Numaralanmış cümlelerden hangisinin yerine cümlesi getirilebilir?” şeklinde sorulur. Bu durumda da öncülde verilen cümlelerin anlamca özdeşi olan cümle parçadan atılmalı ve verilen cümle onun yerine getirilmelidir.

Örnek 1

(I) Anne olmak terk etme hakkından vazgeçmek demektir. (II) Bir kadın annesini, babasını, kocasını, sevgilisini, kardeşlerini, arkadaşlarını terk edebilir. Her türlü terk etmeye akla uygun gerekçeler de bulabilir, inandırabilir. Ama kendisine henüz bağımlı olan çocuğunu terk etmesi durumunda akla uygun veya duygusal hiçbir gerekçe bulamaz. (III) Annelikten geri dönüş yoktur. (IV) Eski hâline geri dönememe gerçeği de anne olmanın riskli bir seçim olduğunu gösterir. (V) Anne olmak içimizdeki zaafı görünür kılar.

Yukarıda numaralanmış cümlelerin hangisinden sonra “O anlatılmaz duyguyu tattım, tamam, şimdi eski hâlime dönmek istiyorum, diyemez.” cümlesi getirilebilir?

A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

Çözüm

III. cümlede verilen yargının açıklaması niteliğinde olan öncül cümledeki yargı IV. cümleyle de anlamca bağlantılıdır. IV. cümledeki “eski hâline geri dönememe gerçeği de” söz grubu öncül cümlelerin devamıdır. Bu nedenle soru kökündeki cümle, III. cümleden sonra getirilmelidir.

Cevap C

Örnek 2

(I) Gördüğünüz bir obje aslında size görmediğiniz mesajlar verebilir mi? (II) Veya duyduğunuz bir müzik parçası ile okuduğunuz bir makale bilmediğiniz bilgileri zihninize gönderebilir mi? (III) İnanmıyorsanız bu bilgilerin hepsini komplo olarak görebilirsiniz. (IV) “Göz gördüğüne inanır.” diye bir söz vardır. (V) Tabii ki çünkü gözümüz, gördüğü birçok şeyi beyne gönderir.

Bu parçadaki numaralanmış yerlerden hangisine düşünce-nin akışına göre “Bu söz her zaman geçerli mi acaba?” cümlesi getirilebilir?

A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

Çözüm

Öncülde verilen cümle; paragrafta numaralanmış yerlerden herhangi birine getirildiğinde paragraftaki iki cümleyi bağlayabilmelidir. Buna göre IV. cümleden sonra (o cümlede işaret edilen söz) öncüldeki cümle getirilirse V. cümle devamıyeti sağlar.

Cevap E

1. (I) Temel eğitimin amacı çocuklara ve gençlere toplumun temel değer yargılarını, ahlakını ve değer ölçülerini benimsetmektir. (II) Bu eğitim sayesinde çocuk, kişisel kimlik kazanır. (III) Temel eğitim; aileyi korumayı, barış içinde birlikte yaşamayı, vatandaşlık hak ve ödevlerini benimsetmeyi öğretir. (IV) Yeni araştırmalar ortaya koyuyor ki okul, çocukları medyanın saldırısından tek başına koruyamıyor. (V) Medyadaki şiddetin çocuklar üzerindeki olumsuz etkileri tahmin edilebilir. (VI) Bu nedenle öğretmen, aile ve toplum birlikte çalışmak zorunda.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinden sonra düşüncenin akışına uygun olarak "Okul, tek başına bu görevi yerine getirebilir mi?" cümlesi getirilmelidir?

- A) II. B) III. C) IV. D) V. E) VI.

2. (I) Türk edebiyatı, 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren yönünü Batı'ya doğru çevirir, İslam kültürü etkisinde gelişen divan edebiyatından uzaklaşır. (II) Batı kültürü etkisinde gelişen Türk edebiyatını iyi anlayabilmek için, Türk toplumunun Batılılaşma sürecini kavramak gerekir. (III) 17. yy.dan sonra hemen her alanda gerilemeye başlayan Osmanlı İmparatorluğunu eski gücüne kavuşturmak için aynı yüzyıldan başlayarak bazı ıslahat hareketlerine girişilir. (IV) Değişik zamanlarda bir sisteme bağlanmadan yapılan yenilikler, Osmanlı İmparatorluğunu güçlendirmeye yetmez. (V) Çünkü her yenilik bir sistem gerektirir.

Yukarıdaki paragrafta numaralanmış yerlerin hangisine "Çünkü kültürel oluşumlar sosyal, siyasal ve ekonomik değişimlerin, türlü alanlardaki yeniliklerin damgasını taşır." cümlesi getirilirse paragrafın anlam bütünlüğü sağlanmış olur?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

3. (I) Batı, yani Yunan mitolojisindeki Ulyses ile Hint yani Doğu mitolojisindeki Sinbad aynı tiptir. (II) Aşağı yukarı aynı serüvenler geçer başlarından. (III) Bu tartışmalar şöyle olsun bir fark var Ulyses ve Sinbad arasında: Sanki Ulyses Hindistan'a giderken Ortadoğu'da daha çok kazaya uğramış, daha az neşeli olmuştur. (IV) Ulyses tehlikeyle oynar, savaşır: Sinbad ise savaşçı değil akrobattır, vurmaz, savuşturur. (V) Üstelik Sinbad tanrısal da değildir, düpedüz insandır.

Parçanın anlam bütünlüğüne göre numaralanmış cümlelerin hangisinden sonra "Hatta bu tipin Hint'ten mi Akdeniz'e, Akdeniz'den mi Hint'e geçtiği konusunu tartışanlar olmuştur." cümlesi getirilebilir?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

4. (I) Önümüzdeki yüzyıl içinde en az 90 dilin ortadan kalkacağı tahmin ediliyordu. (II) Türkçe de bunlar arasında olabilir mi? (III) Ne acı ki hepimizin içten içe sezinlediği bir tehlike bu! (IV) Doğduğu dilin unutulmasını önlemeye çalışıp çocuklarına, torunlarına o dili gizli gizli öğretmeye çalışan ihtiyarlar... (V) Unutulmaması için elinden geleni yapan nineler...

Düşüncenin akışına göre, "Ana dilini konuşacağı kimse kalmamış film kişileri gelmiyor mu aklınıza, mesela:" cümlesinin numaralanmış yerlerden hangisine getirilmesi uygun olur?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

5. (I) Gezi bir tutkudur. (II) Bir kez bu tutkuya kapılmaya gürün, artık yerinizde duramazsınız. (III) İlk fırsatta tekrar yollara düşmek için can atarsınız. (IV) Her sabah yeni bir coğrafyada uyanmanın, o heyecanı var ya! (V) İşte biz gezginleri büyük bir tutku ile bilinmeyene sürükleyen rüzgâr da odur.

Bu parçadaki numaralanmış yerlerin hangisine "Bir gezi bitmeden yenisini düşlersiniz." cümlesi getirilebilir?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

6. (I) Gençlerle sanırım benim kadar iç içe değilsiniz. (II) Çünkü onların en son okuduğu kitap hâlâ ilköğretim yıllarında okudukları masallar. (III) Ya da edebiyat derslerinde zorla okutulan kitaplar. (IV) Yıllık ödev olarak verilip zorla özeti çıkarılan eserler. (V) Peyami Safa, Mehmet Rauf, Halit Ziya romanları.

Bu parçada, numaralanmış cümlelerin hangisinden sonra "Onlarla bir konuşsanız, sizin dil için verdiğiniz savaştan onların hiç haberi olmadığını göreceksiniz." cümlesi getirilirse anlam bütünlüğü sağlanmış olur?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

1. (I) Satranca başlama yaşını soruyorlar. (II) Yani çocuklarınıza okuma-yazma öğretmeden onları satranca başlatabilirsiniz. (III) Ben her şeyin pahalı olmadığı zamanlarda çikolatadan yaptırdığım satranç taşları ile çocuklara satranç oynattırdım. (IV) Yabancı dillerde bir taşı kazanırsan "taşı aldı" derler. (V) Oysa güzelim Türkçemizde "taş yemek" deyimidir. (VI) Ben bu deyim hakkını veriyordum, çikolatadan yaptırdığım satranç taşlarıyla.

Yukarıdaki parçada numaralanmış yerlerin hangisine "Dört buçuk beş, satranca başlamanın en uygun yaşıdır." cümlesi getirilebilir?

A) II. B) III. C) IV. D) V. E) VI.

2. (I) Şiir, her şeyden önce bir dil işidir. (II) Herkes duyar, hisseder; önemli olan hissetmek değil, onu söyleyebilmektir. (III) Şiirde uyak olmayabilir ama ölçü şarttır. (IV) Ölçü dize-lerde erimeli, kendini hissettirmelidir. (V) Şiirde mecazlı anlatım da zorlamalarla birinci plana geçmemelidir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisinin yerine "Şair, sadece duyguları olan değil, duygularını söze dönüştürebilen kişidir." cümlesi getirilirse anlamda bir bozulma ya da daralma olmaz?

A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

3. (I) Eskiden hayvanlara merhamet ile bakan, onlara sevgi duyan bir toplum olduğumuzdan, daha duyarlıydık. (II) Kimimiz kuşlara, kimimiz atlara, kimimiz balıklara hayrandık. (III) Evlerimizin salonlarında kocaman kafeslerde öten kuşların yanında, içlerinde rengarenk balıkların süzüldüğü akvaryumlar vardı. (IV) Zamanla her şey değişiyor ne yazık ki! (V) Şimdilerde hayvan sevgisini unuttuk, geçim sıkıntısı ve telaşı içindeyiz.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangisinden sonra "Hayvanlara olan ilgi bu yüzden azalma noktasına geldi." cümlesi getirilirse paragrafın anlam bütünlüğü bozulmaz?

A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

4. (I) O sadece bir ozandır, ozanlığı dünyayı düzeltmek için bir araç olarak görmez. (II) Fikir, onun şiirlerinde bağırmaz. (III) O şiirler sizi öyle bir dünyaya çeker ki. (IV) O sesin etkisiyle yaşadığınız dünyanın kötülükleriyle, kahramanlıklarıyla savaşmak içinizden gelmez artık. (V) Sizi alır götürür aydınlıklara, iyiliklere.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinden sonra düşüncenin akışına göre, "Şiirleri kendine özgü bir ses taşır." cümlesi getirilmelidir?

A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

5. (I) Refik Halit Karay'ın "Memleket Hikâyeleri" adlı kitabında-ki "Şeftali Bahçeleri" adlı öyküsünü okumaktayım. (II) Ba-zen anlamını bilmediğimiz ama bütününe baktığımda akli-mıza yatan bir anlam üzerinde ortak uzlaşmaya varıyoruz. Bu kelimeler o kadar güzel ve özenle seçilmiş ki beni ben-den alıyor. (III) Sanki kış için havalandırılıp naftalinle korun-muş kışlık giysilerimi dolaptan çıkarıp üstüme giyiyorum. (IV) Yani, kelimelerin de arada bir kapağını açıp onların da birkaç tanesini kullansam mı bilemiyorum. (V) Hem benimle birlikte başkalarının da bu kelimelerin tadına varmasını sağ-layabilirim hem de dile yeni anlamlar kazandırmış olurum.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinden son-ra "Tabii ki kelimeleri de eski püskü deyip dolaplara hapset-memek lazım." cümlesi getirilirse parçada anlamlı bir bütünlük sağlanmış olur?

A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

6. (I) Dönemin önemli şairlerinden olan Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın her şiiri, içerik ve tür bakımından bir öncekin-den farklıdır. (II) Bazen ölçülü, uyaklı yazmış, bazen şekli hiçe saymıştır. (III) Şiirlerinin çoğunda felsefi bakışa yaslan-dığı görülür. (IV) Kendine özgü benzetmeleri, hayalleri var-dır. (V) İnsanın ufkunu genişleten şiir dünyasıyla edebiyatı-mızın köşe taşlarından biridir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinden son-ra "Başka şairlerin etkisinde kalmadığı gibi kendini tekrarla-maktan da kaçınmış, her yeni eserinde bir öncekine benze-meyen atılımlar yapmıştır." cümlesi getirilebilir?

A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

7. (I) Bu masalları yazarken az da olsa pedagoji masalları oku-dum. (II) Masalları yazarken beni harekete geçiren temel et-ken tabii ki eğlence. (III) Büyüklerin sıkıcı dünyasından ço-cukların renkli dünyasına geçişi sağlayan birbirinden eğlen-celi öyküler... (IV) Her şeye rağmen yaşamın güzel oldu-ğunu vurgulamışım. (V) Ama çocukların yaşamdaki her şeyin kusursuz olduğu yalanına inanmalarına neden olduğumu geç anladım.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinden son-ra "Onları kurarken elimden geldiği kadar nefret, öfke, şid-det ve bencillikten uzak kalmaya çalışmışım." cümlesi ge-tirilebilir?

A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

8. (I) Bir sanat eserini, tercüme yoluyla edebiyatımıza kazandırmak önemli bir konudur. (II) Tercüme yoluyla yazarlarımızın ufkunu genişleyecektir. (III) Son zamanlarda tercüme yapabilmek için o dilin iyi bilinmesi yeterlidir kanısı var. (IV) Çünkü çevirmen, çevirdiği esere yazarının dünyasını yansıtmamıştır. (V) Böyle olunca sadece yazarın değil, çevirmenin aynasında buluyoruz kendimizi.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangisinden sonra “Bu anlayışla yapılan çevirileri okuduğunuz zaman bunlardan bir tat alamıyorsunuz.” **cümlesi getirilirse paragrafın anlam bütünlüğü sağlanmış olur?**

A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

9. (I) Sait Faik, ikinci dönem öykülerini “*Lüzumsuz Adam, Mahalle Kahvesi, Havada Bulut, Havuzbaşı, Alemdağ'da Var Bir Yılan*” adlarıyla kitaplaştırdı. (II) Aslında kimi öykülerinde anlatımını büsbütün değiştirdiği “*Alemdağ'da Var Bir Yılan*” kitabı için Sait Faik'in üçüncü döneminin ürünü demek de yanlış olmaz. (III) Kuşkusuz ikinci dönem öykülerinde Sait Faik, ilk öykülerindekinden çok daha başka bir öykü anlayışına yönelmiş değildir. (IV) Bir bölüm öykülerinde ise eski konu ve anlatımını sürdürmektedir. (V) Tüneldeki Çocuk ise ölümünden sonra yayımlanır.

Yukarıdaki parçada numaralanmış cümlelerin hangisinden sonra “İlk öykülerinden farklı öykü anlayışına yönelmemiştir ama bu öykülerinde başkalarından çok “ben”e yönelir.” **cümlesi getirilirse parçanın anlam bütünlüğü sağlanmış olur?**

A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

10. (I) Minyatür; anlatımı, kompozisyonu, renkleri, çağa ve bulunduğu yöreye göre değişiklikler gösteren, büyülerken dünden de haberdar olmamızı sağlayan bir sanattır. (II) Minyatür sanatı, kimi zaman askeri zaferleri, kimi zaman siyasi, sosyo-kültürel yaşamı, kimi zamansa padişahların özelliklerini konu edinirdi. (III) Böylece eserin gerçekte bağlanması sağlanır, tarihi değeri artardı. (IV) Türk minyatür sanatı, teknikleri, renkleri, çizim ve motifleri bakımından diğer İslam ülkeleri minyatürlerinden ayrılır. (V) Anlatım tarzı açık ve gerçekçidir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinden sonra “Eskiden, yaşanmış bir olay, tarihçi tarafından anlatılır; minyatürcü tarafından resmedilirdi.” **cümlesi getirilebilir?**

A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

11. (I) Türklerin İstanbul'u fethettiği 1453 yılından 39 yıl sonra Portekizli bir gemici, denizlere açıldı. (II) Kolomb adındaki bu denizci, o çağda dünyanın düz olduğuna inanan pek çok kişinin aksine üzerinde yaşadığımız kürenin yuvarlak olduğuna inanıyordu. (III) Bu denizci, batıdaki denize doğru dümdüz gidecek olursa doğuya yani Hindistan'a varabileceğini hesapladı. (IV) Kolomb, eski haritalara dayanarak yaptığı bu hesaplardan öylesine emindi ki 3 gemi ve 10 kişilik mürettebatıyla 63 günlük sıkıntılı bir yolculuktan sonra Bahama Adaları'na vardı. (V) Fakat buranın Hindistan değil, yeni bir kıta olduğunu ilk söyleyen, çağın en büyük coğrafyacısı İtalyan gemici Amerigo Vespucci'ydi.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisinden sonra, düşüncenin akışına uygun olarak “Adamlarıyla birlikte karaya çıkarak Hindistan halkını selamladı, bu yüzden bu adaların halkına Hintli denildi.” **cümlesi getirilmelidir?**

A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

12. (I) Balina Aydın'a ya da Kuzey Denizi'nde buzullar arasında sıkışıp kalan beyaz balinalara gösterilen sevgiye, başlatılan seferberliğe pek çokları karşı çıkmıştır. (II) Sıraya büyük sorunların çözümünü koyarlar gibi. (III) Bu tür hoşgörüsüzlükleri aşmanın yollarından biri, kim ne derse desin, yine hayvan sevgisidir. (IV) Hayvanlar insanlara pekâla sevmeyi öğretebilirler. (V) Her ne kadar bazıları buna katılmasa da bu bilinen bir gerçektir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinden sonra düşüncenin akışına uygun olarak “Açlık ve savaştan kavrunan dünya önümüzde dururken hayvanlara mı geldi sıra, diye.” **cümlesi getirilmelidir?**

A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

PARAGRAF TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ

A

- Açıklık:** Yazının herkes tarafından anlaşılır olması
Anaç: Yavru verecek durumda olan
Arı dil: Sade, öztürkçe
Adaptasyon: Uyarlama
Adapte: Uyarlanmış
Ağdalı: Anlaşılması güç, karmaşık
Ahenk: Uyum, düzen
Akıcılık: Sürükleyici olma, okuyanı sıkmama
Aktüel: Güncel, edimsel
Alaturka: Türk geleneklerine uygun
Alafranga: Batı tarzında, Türk geleneklerine uygun olmayan
Anlatı: Hikâye etme

B

- Basmakalıp:** Özgünlüğü olmayan, değişiklik göstermeyen
Betimleme: Tasarlama, bir şeyi sözle veya yazıyla göz önünde canlandırma
Bezgin: Yaşama veya iş görme isteğini yitirmiş
Bilinç: İnsanın kendisini ve çevresini tanıma yeteneği, şuur
Biyografi: Bir kimsenin hayatını konu alan yazı
Bulgu: Araştırma verilerinin çözümlemesinden çıkarılan bilimsel sonuç
Bağdaşmak: Uyuşmak
Betik: Yazılı olan şey, kitap, mektup, pusula
Banal: Bayağı, sıradan
Biçem: Üslup, tarz, anlatım biçimi
Burjuva: Seçkin, soylu

Ç

- Çevirmen:** Bir yazıyı veya konuşmayı bir dilden başka bir dile çeviren kimse
Çağrışım: Hatırlatma
Çeşni: Çeşit, tat, hoş giden özellikler
Çağdaş: Aynı çağda yaşayan, uygar

D

- Dağarcık:** Bellek, yaşananları, öğrenilen konuları, bunların geçmişle ilişkisini bilinçli olarak zihinde saklama gücü
Deneme: Herhangi bir konuda yeni ve kişisel görüşlerle bezenmiş bir anlatım içinde sunulan düzyazı
Didaktik: Öğretici
Doğaüstü: Doğa yasalarına uymayan, tabiat üstü
Duruluk: Gereksiz sözcüklere yer vermeme
Duyarlık: Duyum ve duyguları algılayabilme yeteneği
Duyu: İnsanların ve hayvanların dış dünyanın uyarılarını beş duyu organıyla algılama, duyum
Devinim: Hareket, eylem
Diksiyon: Duru, güzel, kurallara uyan konuşma
Dikte etmek: Bir düşünceyi zorla kabul ettirmek
Duyarlılık: Hassasiyet
Dinleti: Bir topluluğa bir şeyler anlatmak, konser
Dingin: Durgun, hareketsiz, sakin
Diyalog: Karşılıklı konuşma
Doğaçlama: İrticalen, metne bağlı kalmadan konuşma
Doğallık: Yapmacıksız, gösterişsiz
Dramatik: Acıklı
Duyuş: Seziş, sezme işi
Düşsel: Düş ile ilgili, hayali
Düşünsel: Düşünce ile ilgili düşünce sonucu ortaya çıkan
Dejenere: Yozlaşmış, aslını koruyamamış

E

- Edimsel:** Hareketli
Ego: Ben
Eğreti: Geçici, sınırlı
Empoze: Zorla kabul ettirme
Erek: Amaç, maksat
Etik: Ahlakî, ahlakla ilgili
Eleştiri: Bir edebiyat veya sanat eserini değerlendirmek amacıyla yazılan yazı
Eleştirmen: Eleştiri yazar kimse
Estetik: Sanatta ortaya konan güzellik
Evrensel: Bütün insanlığı ilgilendiren

G

- Güdümlü:** Yönelme işi
Görece: Kişiden kişiye değişme durumu
Geriye Dönüş: Yazarın, anlattıklarıyla şimdiki zamandan ayrılarak geçmişe gitmesi
Gerçeküstü: Gerçeği aşan
Gözlem: Bir gerçeği ya da nesneyi inceleme
Güncel: O gün ya da yakın zamana ait